Krok za krokem horní částí Velkého náměstí

Měšťanské domy – staletí svědci lidských příběhů

Panský dům čp. 1 – muzeum

Pozdně renesanční dům čp. 1 byl vystavěn koncem 16. století na místě starší stavby. Roku 1662 zřídil hrabě Adam Jiří Kokořovec z Kokořova v objektu sídlo vrchnostenského úřadu. Po ničivých požárech města v roce 1779 byl dům obnoven v pozdně barokním stylu. Od roku 1849 sloužila budova také jako vězení.

Měšťanský dům čp. 144 – radnice

Tento dům zakoupilo město r. 1537 a záhy se stal sídlem radnice. Ještě v 16. století byl přestaven do renesanční podoby a po ničivém požáru byl obnoven v pozdně barokním stylu, později byly provedeny klasicistní úpravy. Od poloviny 19. století zde bylo sídlo okresního hejtmanství a státních úřadů. Ve 20. století nebyl dům ušetřen nevhodných stavebních úprav a teprve v roce 2015 dochází k postupné rekonstrukci radnice zohledňující původní architekturu. Radniční hodiny v průčelí pocházejí z roku 1863. Nad vchodem do radnice bývaly umístěny tři erby z konce 16. století: erb města, erb rodu Kokořovců a erb rodu Švamberků. Dnes zůstal jen ten městský.

Měšťanský dům čp. 67

Původně gotický nárožní měšťanský dům byl vystavěn už na přelomu 14. a 15. století pod Horní bránou na nároží dnešních ulic Karlovarská a Obránců míru. Během ničivých požárů města v 18. stol. dům zcela vyhořel, následně byl znovu obnoven.

Katastrofy: mor a ničivé požáry ve Žluticích

Morové epidemie postihly Žlutice dvakrát, a to v letech 1582 a 1688. Z vděčnosti za to, že se v roce 1713 mor vyhnul městu, nechali žlutičtí měšťané vystavět kapli sv. Šebestiána.

Během dvou krátce po sobě následujících ničivých požárů města ve dnech 11. května a 27. května 1779 padlo ve Žluticích popelem 185 domů a 36 stodol. Zachováno tehdy zůstalo kromě předměstí Lomnice pouhých pět domů, fara a kostel.

V roce 1830 vypukl v sousedství městského špitálu sv. Alžběty požár, který zachvátil celkem 16 domů a 4 stodoly. Vyhořel i samotný špitál.

Měšťanský dům čp. 142

Raně klasicistní měšťanský dům v severní části náměstí vznikl v 80. letech 18. století rozsáhlou přestavbou dvou pozdně gotických měšťanských domů zničených při požárech města. Během novodobých úprav v roce 1963 byl narušen historický ráz objektu proražením průchodu pro pěší. Dům dnes slouží jako policejní služebna.

Měšťanský dům čp. 137

I tento raně klasicistní měšťanský dům na západní straně náměstí vznikl v 80. letech 18. století obnovou pozdně gotického domu zničeného při požáru. Koncem 19. století byl opatřen zdobnou historizující fasádou. Tak jako u mnoha jiných domů ve Žluticích byl během úprav v polovině 20. století narušen jeho historický ráz proražením širokých oken. Rekonstrukcí na počátku 21. století byla domu aspoň částečně navrácena původní podoba. Dnes zde sídlí infocentrum a knihovna.

Původní historickou zástavbu ve Žluticích tvořily většinou hrázděné domy, typický ráz si dnes však zachovaly už jen některé z nich.

Žlutické muzeum, kancionál, šatlava a lapidárium

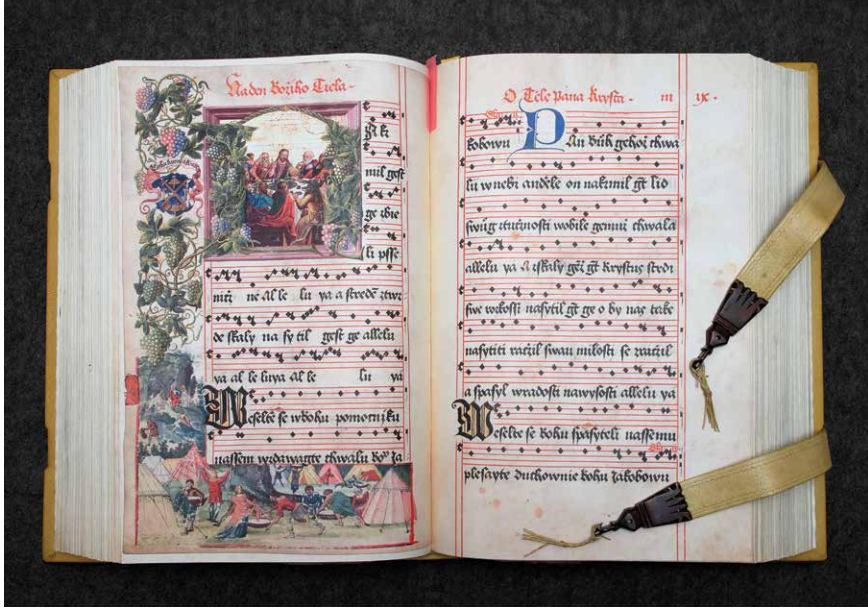

Městské muzeum ve Žluticích bylo založeno roku 1900 a sídlí v horní části náměstí, v domě č. 1. Od roku 1850 do roku 1948 v něm sídlil okresní soud. V roce 1971 zde byla instalována expozice věnovaná husitství a k vidění je mj. také velkoplošný model bitvy husitů na vrchu Vladaři. Roku 1973 se muzeum stalo pobočkou Karlovarského muzea, od roku 2019 je opět ve správě města. V povozu je od května do září, od října do dubna je muzeum uzavřeno.

Stálá expozice muzea vás provede historií a památkami Žlutic i jejich okolí. Prohlédnut si zde můžete i kopii tzv. Žlutického kancionálu, který vznikl jako jedno z nejkrásnějších děl renesančního iluminátorského umění 16. století a jeho originál je od roku 1977 uložen v Památníku národního písemnictví v Praze.

V objektu bývalého soudu se nachází původní šatlava s expozicí o hrdelním právu útrpném. V podzemí muzea bylo zpřístupněno lapidárium s četnými sochami, sousošími a torzy historických předmětů ze Žlutic a okolí.

Kašny a kašničky aneb Jak byly Žlutice zásobovány vodou

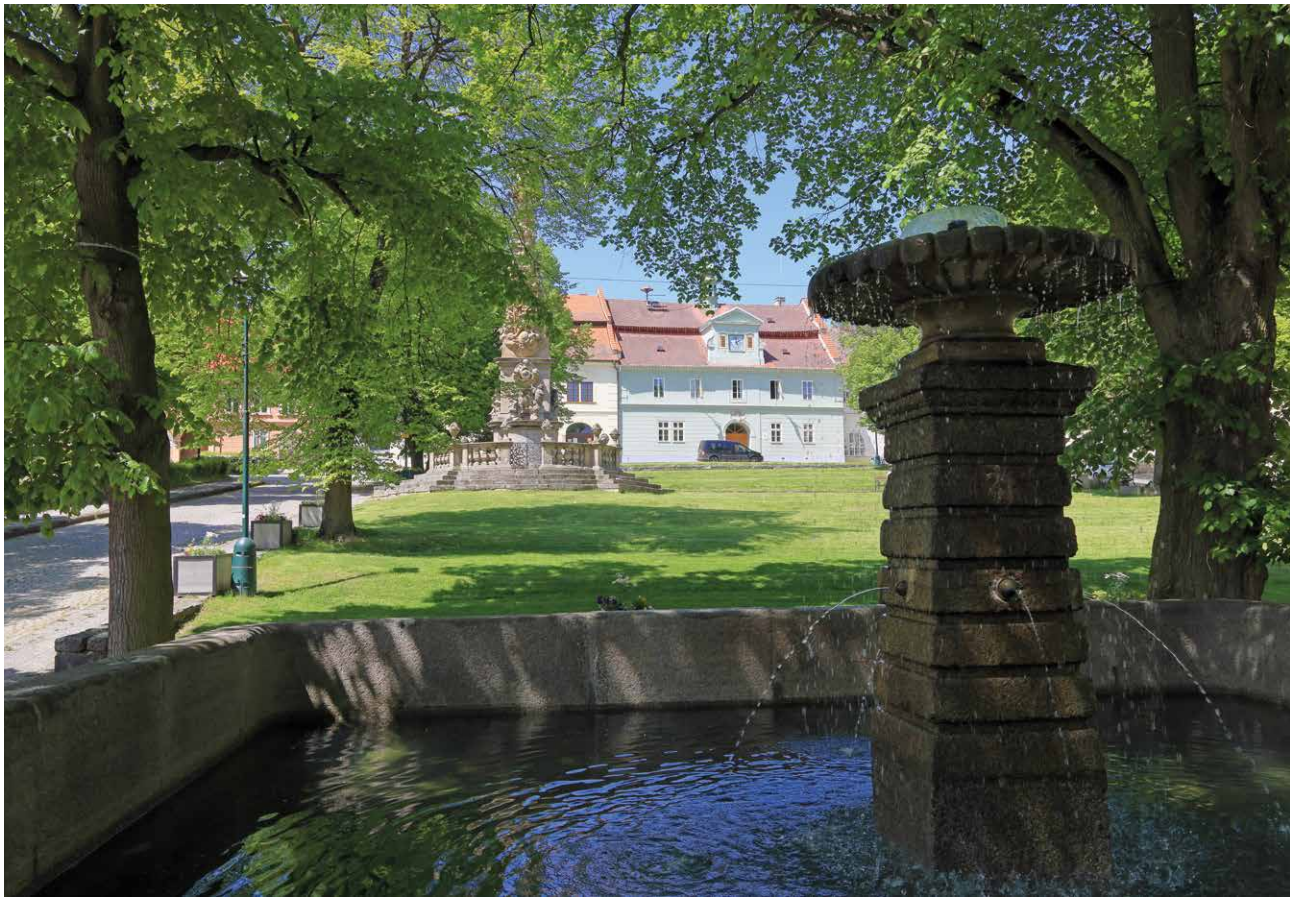

Od 1. poloviny 19. století stála na náměstí uprostřed města dřevěná nádrž. V zimě 1840 udeřily však tak silné mrazy, že všechny kašny a vodovody ve městě zamrzly až na zem. A tak bylo už v roce 1855 uděleno povolení položit ve městě vodovod svádějící vodu z nedalekého Kokořovského dvora do nádrže na náměstí. Počátkem r. 1862 pak rozhodlo městské zastupitelstvo o vybudování nové kamenné kašny na náměstí, která byla umístěna v ose s barokním sloupem Nejsvětější Trojice. Roku 1880 byly v rozích nádrže vysazeny čtyři lípy. Podle zápisu kroniky z roku 1929 byla voda do kašny na náměstí v případě nezbytnosti čerpána motorem. Roku 1930 byl položen vodovod vedoucí od Ferdinandovy studny ke kašně na náměstí v délce 315 metrů a na druhou stranu k solnici v délce 155 metrů. Voda byla do kašny na náměstí pumpována ze studny elektromotorem.

Kamenná kašna na Velkém náměstí ve Žluticích na výřezu z dobové pohlednice z doby kolem roku 1900.

Není ve městě jediná

Ve Žluticích se nacházelo daleko více lokálních zdrojů vody. Dokladem toho jsou i další kašny, na které v tomto městě můžeme ještě dnes narazit, i když už dávno neslouží svému původnímu účelu. Svědčí však o tom, jak pečlivě obyvatelé města v minulosti řešili zásobování vodou a jak složité bylo vodu ve svažitém terénu k lidem ve městě přivést.

V roce 1877 byla postavena u zdi dvora domu kupce Richtera na křižovatce tehdejší Chyšské a Křížové ulice uprostřed města tato malá kašna. Ve 2. polovině 19. století byla nad kašnou vyzděna nová ohradní zeď. Neudržovaná kašna postupně chátrala, dnes už zůstává prázdná.

Velká kamenná kašna na dolním konci svažitého Malého náměstí byla vybudována na místě původní dřevěné vodní nádrže v roce 1839. Je částečně poškozená a ani tato kašna už neslouží svému původnímu účelu.

Dnes již prázdnou kamennou kašnu postavenou 1879 najdete naproti staré obecné škole čp. 37 na křižovatce za farním kostelem sv. Petra a Pavla.

Tato menší kamenná kašna byla vybudována v roce 1877 u zdi farní zahrady nad kostelem sv. Petra a Pavla uprostřed města. V roce 1973 byla upravena – nad zadním roubením byl osazen mohutný chrlič v podobě koně od italského sochaře Ambrozia Petruzziho z 80. let 17. století pocházející z areálu zbořeného zámku.